

Akuutin asfyskian diagnosointi synnytyksen aikana

Jukka Uotila

EGO-päivät 27.10.2011

Asfyksia

- Huonokuntoinen vastasyntynyt
  - ICD10: 1 minuutin Apgar-pisteet alle 7
  - Useimmiten taustalla ei ole hapenpuute
    - Ennenaikaisuus, hiilidioksidiretentio, reflektorinen tilanne, adaptaatiohäiriö, lääkeaineet...
- Sentraalisten elinten hapenpuute
  - UA-pH < 7.05 (< 7.00), BE < -12
  - Hypoksisiskeemiset aivo-oireet

Sikiön riittävä kudospertuusio / hapen saanti

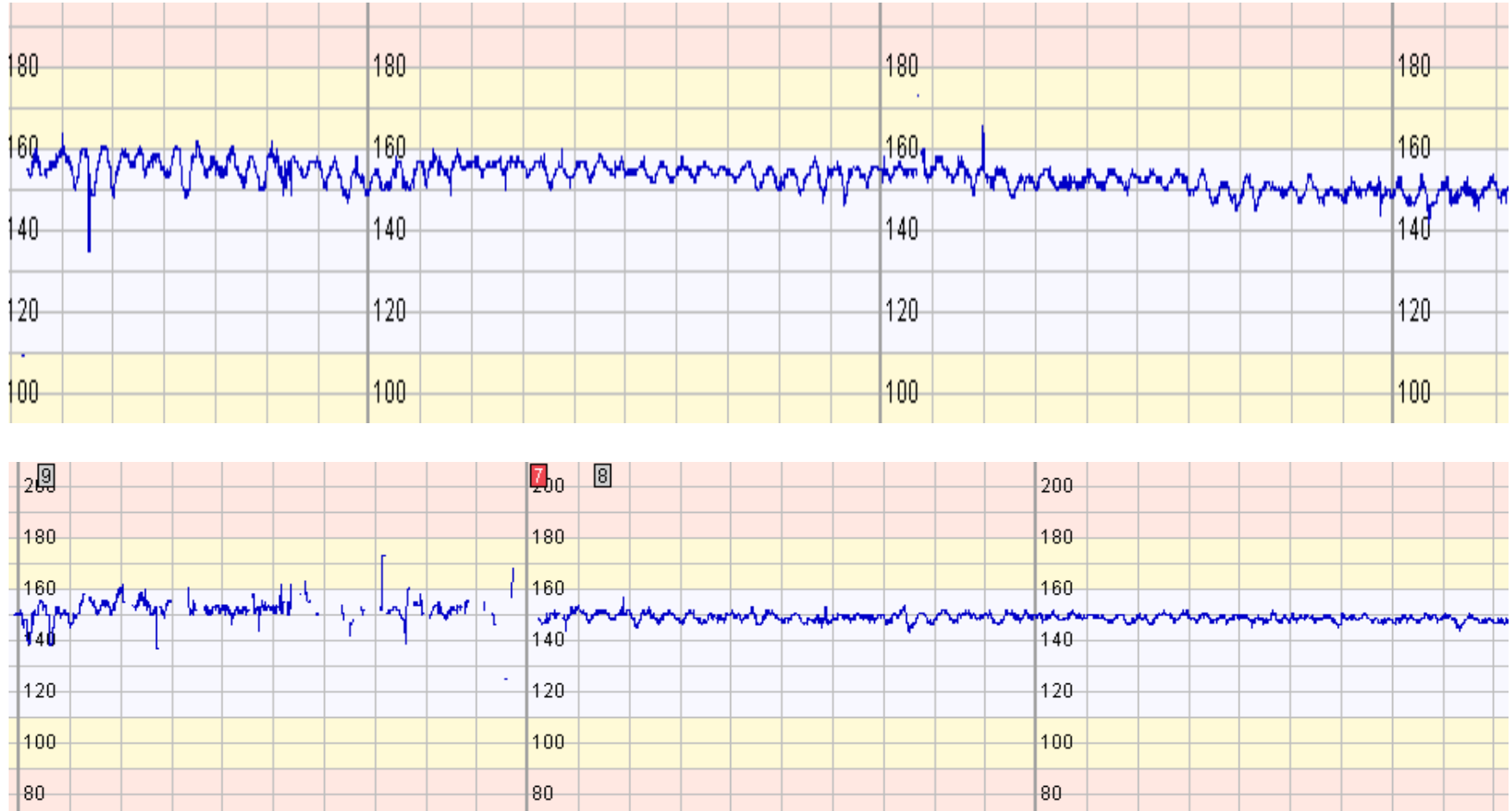
- Äidin verenkierto
- **Istukan toiminta**
- **Napanuora**
  - Kompressio
  - Liian voimakkaat supistukset
- Hapen kulutus / hapen saanti
- Sikiön veri, sikiön sairaudet

Akuutin hapenpuutteen äkilliset syyt

- Napanuoraprolapsi
- Istukan ennenaikainen irtautuminen
- Kohdun repeämä
- Sikiön verenvuoto
  - Fetomaternaallinen vuoto
  - Fetofetaalinen / fetoplacentaalinen vuoto
  - Kalvokiinnitteisen verisuonen rupturoituminen
    - Akuuttia vuotoa sikiö sietää huonosti – herkästi sektio

Fetomaternaalin verenvuoto

G1P0 h 36+6 liikehälytys. Istukassa tuumorimainen alue, MCA max 1,5 MOM.
Sektiossa kalpea tyttö, 6-7p, pH 7.41, Hb 61, Äidin HbF 2,7%, istukan chorangioma

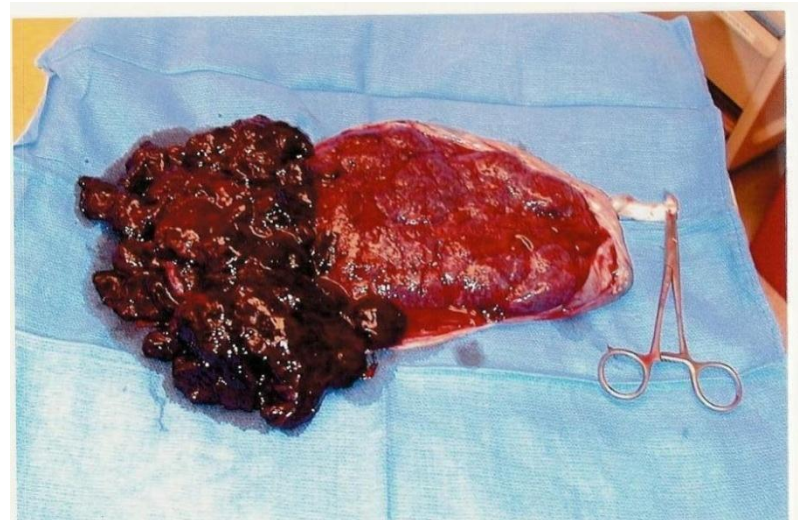
Napanuoraprolapsi

- Yleinen esiintyvyys 0.1-0.4%
TAYS 2010-2011: 0,11%
- Hoito
  - Tarjoutuvan osan kohottaminen emättimen kautta
  - Konttausasento, trendelenburg
  - Hätäsektio

Istukan ennenaikainen irtoaminen

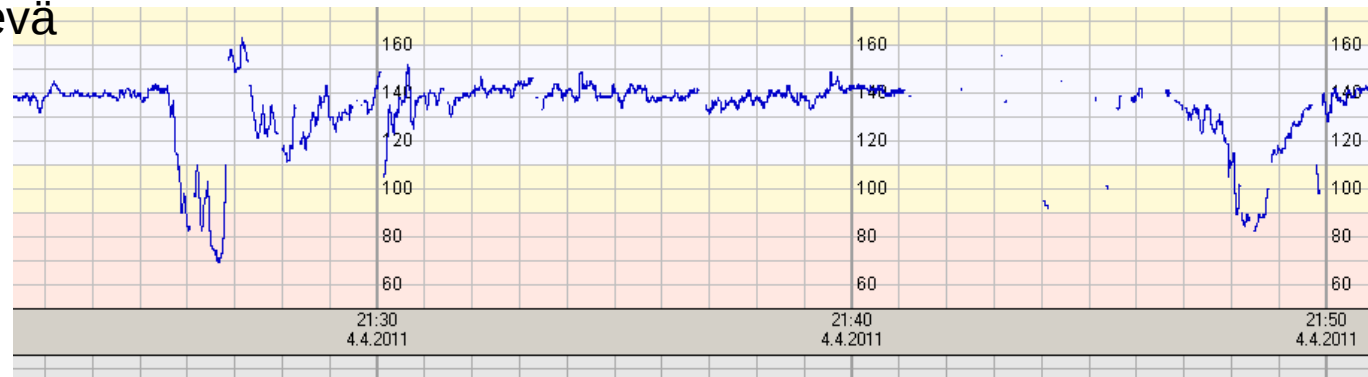
- Esiintyvyys 0,4-0,5%
Minna Tikkanen -08
- Riskitekijöitä
  - Tupakointi, hypertensio, chorioamnioniitti, aiempi ablaatio tai sektio, kohdun malformaatio
- Variaatio pienestä reunaablaatiosta totaaliseen
  - Sikiön hapenpuute tai hypovolemia vaihtelevat

Hoito istukka-ablaatiotapauksissa

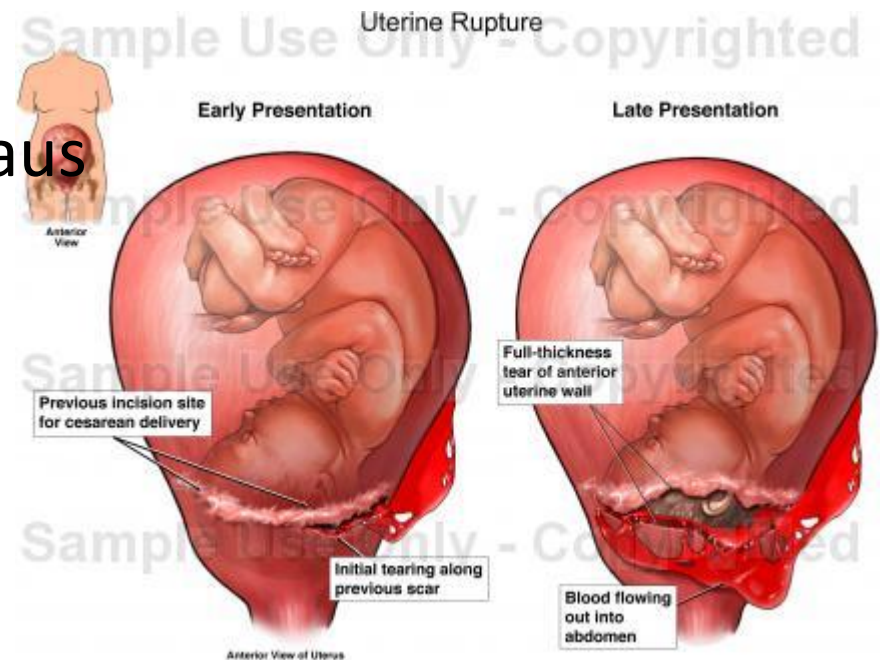
- Hoito riippuu äidin voinnista ja sikiön voinnista
  - Alatiesynnytys on mahdollinen
    - Fetus mortus –tilanteessa, jos äiti stabiili
    - Lievä ablaatio, jossa äidin ja sikiön vointi hyvä
- Harkittu tokolyysin käyttö ei ole vasta-aiheinen

H29+1, verenvuoto ja lievä
kipu. Sikiön liikkeet↓
Celestonet, tokolyysin
laukeamisen jälkeen
hidastumat uudelleen.
Sektio, tyttö 970g 6-7p
pH 7,21. Ablaatio

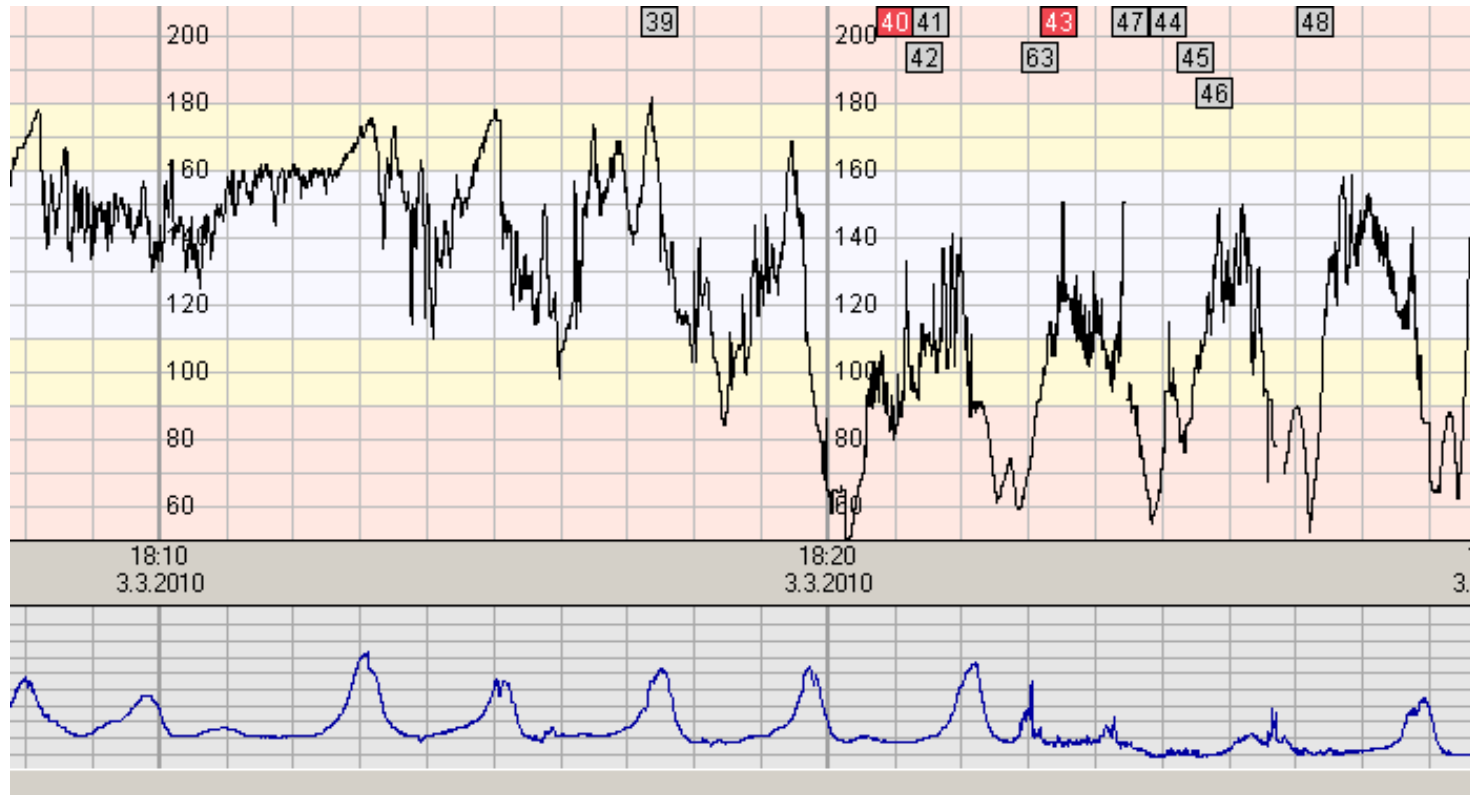

Kohdun rupturoituminen

- Insidenssi 0.1-0.2%
  - TAYS 62 tapausta/10v
- Riskitekijänä aiempi leikkaus
- Kliininen epäily
  - Kipu, huono olo
  - Hypotensio
  - KTG-muutokset
  - Verenvuoto joskus
- Hoito: Leikkaus

Kohdun repeämä

G2P1, aikaisemmin chorioamnioniitti ja pysähtyneen synnytyksen sektio. Spontaani synnytys h 41+1, nopea avautuminen. Ks täysin auki, +0, huono olo, KTG-hidastumat ja hypotensio. Tokolyysi ja scalp-pH 7.09. Hätäsektio: Vatsaontelossa verta ja sikiön pää. Tyttö 7-8p, UA-pH 7,05, BE – 11.

Akuutti hapenpuute synnytyksessä

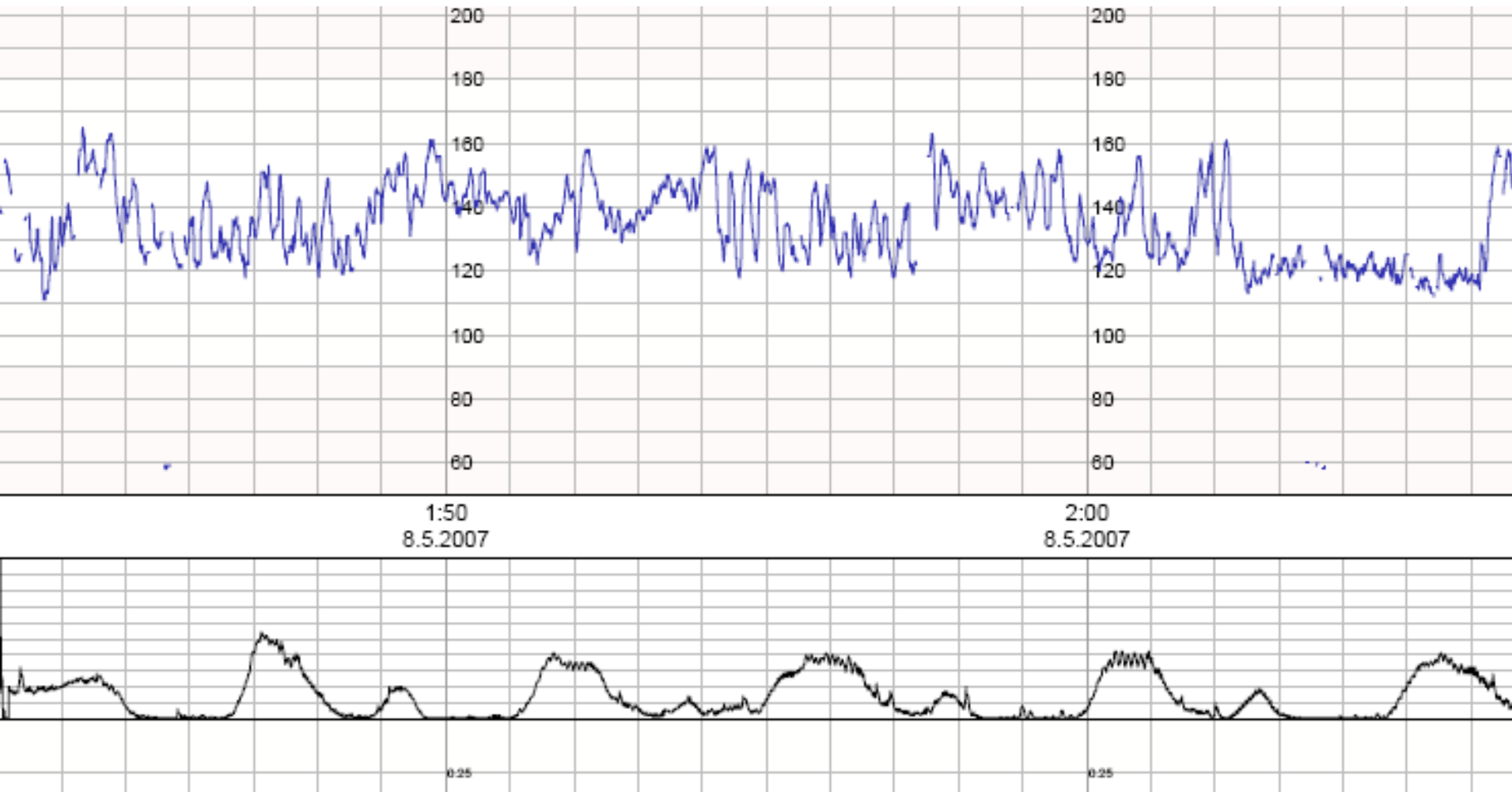
- CP-vammasta vain pieni osa (9-21%) johtuu synnytyksen aikaisista tapahtumista? (Nelson -86)
- MUTTA
- Synnytys on potentti CP-vamman aiheuttaja
  - Akuutti hypoksia on usein monen tekijän yhteistulos
  - Krooninen tai uhkaava hypoksia usein akutisoituu synnytyksen yhteydessä
  - Riskiraskauden / riskisynnytyksen hoidolla on merkitystä

(Thorngren-Jerneck ja Herbst 2006, Kumar 2010)

Synnytyksen hoito

- Anamneesi ja kliininen tilanne
  - Raskauskomplikaatiot, IUGR, lapsiveden laatu
- Jatkuva tai intermittoiva CTG
  - Mikroverinäytteet: astrup / laktaatti
  - STAN (EKG:n ST-analyysi)
- Tarvittaessa interventiot
  - Sektio
  - Imukuppi
  - Tokolyyttinen lääkitys tai muu hoito

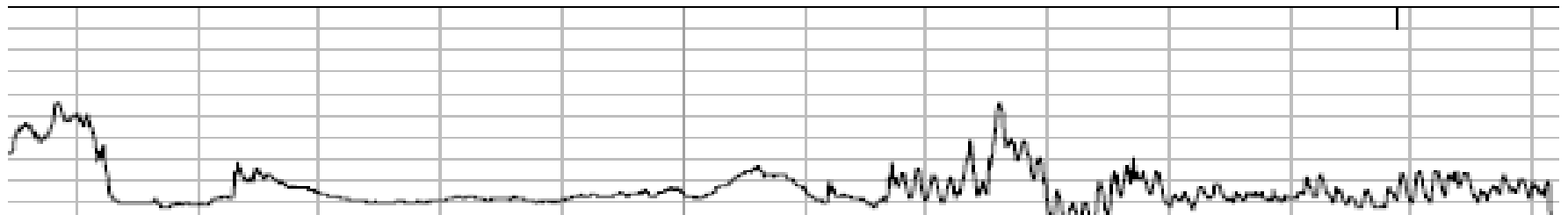
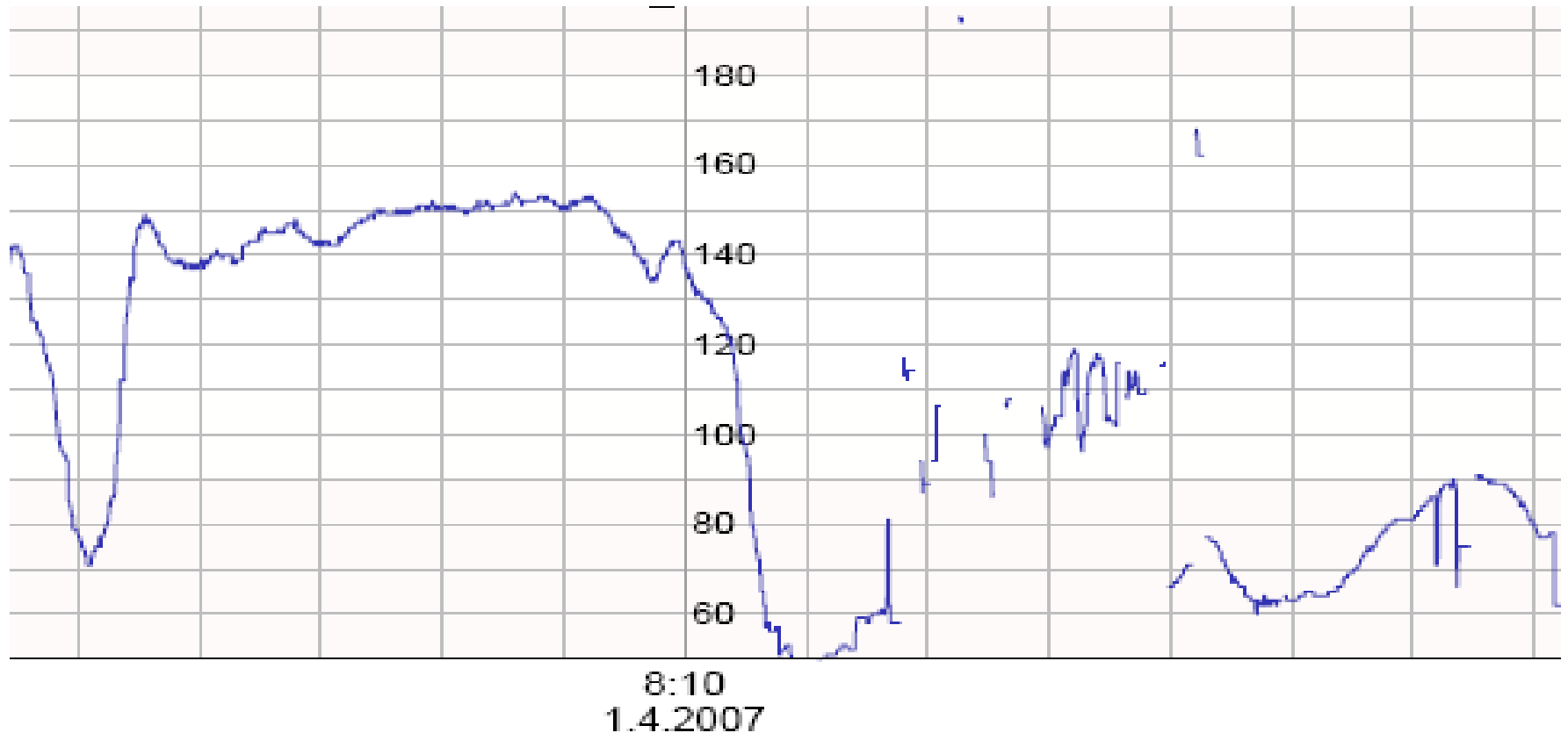
Normaali KTG – ei tulkintaongelmaa

Selvästi patologinen KTG- ei tulkintaongelmaa

Selvästi patologinen KTG- ei tulkintaongelmaa

KTG asfyksian ennustajana

- KTG on sensitiivinen
  - Epätodennäköistä, että merkittävässä asfyksiassa olisi täysin moitteeton KTG
- Ongelmana väärrien positiivisten suuri määrä
  - Usein KTG-muutoksia, vaikka sikiö voi hyvin
- KTG seulonnan välineenä
  - Kliininen kokonaistilanne
  - Harjaantuminen tulkinnassa
  - Lisädiagnostiikka: MVN, STAN
  - Joskus turhakin interventio oikeutettu

Fig. 1

Estimating the sensitivity and specificity of diagnostic tests¹

		True diagnosis "gold standard"		
		Disease present	Disease absent	
Test results	Positive	a True positive	b False positive	a + b
	Negative	c False negative	d True negative	c + d
		a + c	b + d	

$$\text{Sensitivity} = a / (a + c)$$

$$\text{Specificity} = d / (b + d)$$

$$\text{Positive predictive value} = a / (a + b)$$

$$\text{Negative predictive value} = d / (c + d)$$

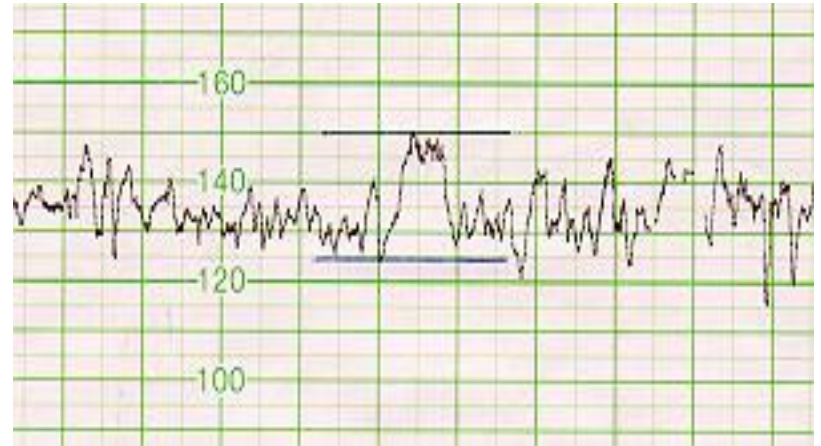
$$\begin{array}{ll} \text{Positive} & = \frac{a}{a + c} \\ \text{likelihood ratio} & \frac{b}{b + d} \end{array} \quad \begin{array}{ll} \text{Negative} & = \frac{c}{a + c} \\ \text{likelihood ratio} & \frac{d}{b + d} \end{array}$$

FIGO Guidelines 1987

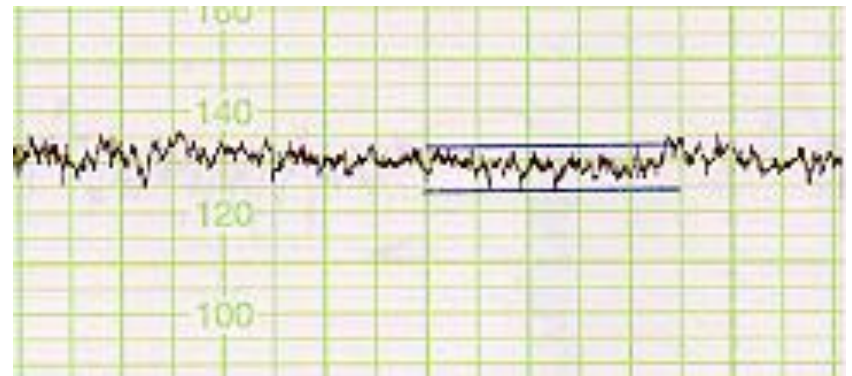
- KTG:n arviointi perustuu
  - Sykkeen perustaso
  - Vaihtelevuus
  - Nopeutumiset ja hidastumiset
- Aikafaktori ja ilmiöiden yksittäisyys / toistuvuus
- KTG:n luokittelu
  - Normaali
  - Poikkeava / epäilyttävä / ei-vakuuttava
  - Patologinen

KTG:n fysiologinen perusta – sykkeen variaatio

- Keskushermosto, sympaattinen ja parasympaattinen hermojärjestelmä, katekoliamiinit, sydämen reagointikyky
- Uni-valvetilan vaihtelu sikiön maturiteetti, sikiön sairaudet, lääkaineet, hypoksia

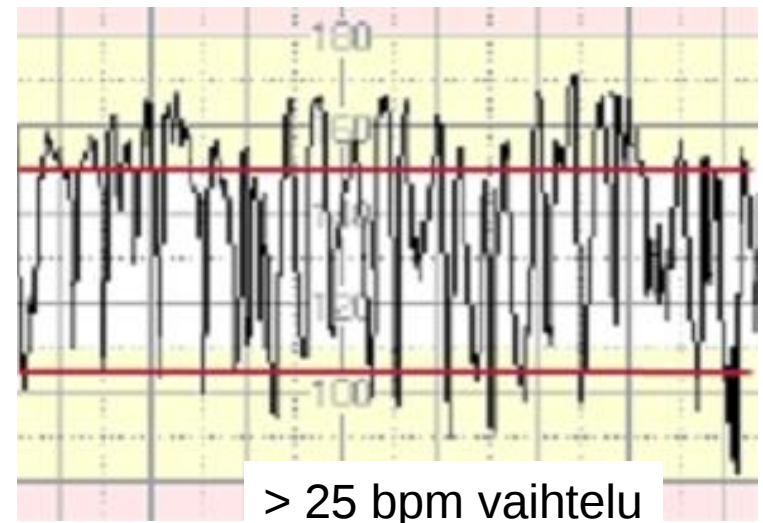
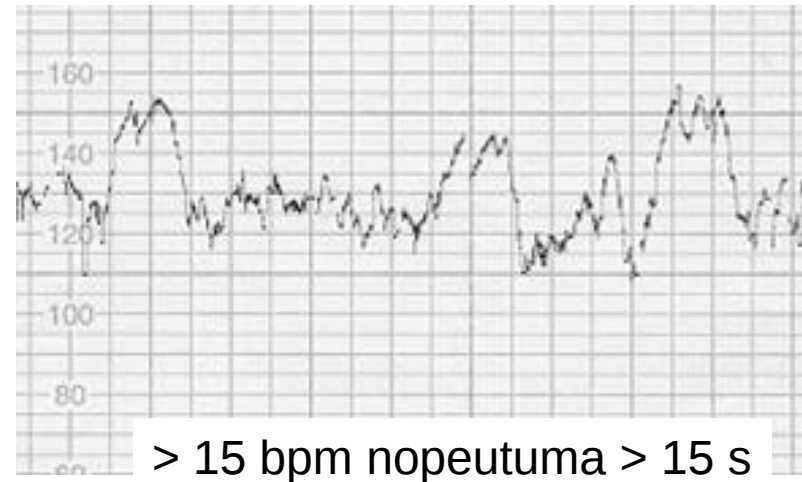
Normaali variaatio (5-)10 – 25 bpm

Vähäinen vaihtelu < 5-10 bpm

KTG:n fysiologinen perusta – sykkeen variaatio

- Akseleraatiot sympaattisen hermojärjestelmän aktivoitumisen myötä
  - Usein reaktiona liikkeeseen
  - Supistuksen myötä IU-paine kasvaa, istukan veri työntyy sikiöön = preloading kasvaa
- Saltatorinen sykevaihtelu
  - Voimakas sympatikotonus
  - Napanuorakompressio
  - Asfyksian suhteen suspekti tilanne

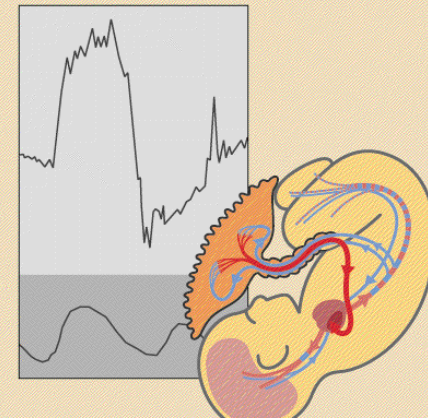

KTG:n fysiologinen perusta – sykkeen hidastumat

- Napalaskimon puristuessa
  - Ensin sykkeen nopeutuminen
  - Sitten nopea sykkeen hidastuminen, koska napalaskimopaluu estyy
  - Puristuksen lauetessa istukkaan kertynyt veri sikiöön
- Modifioimassa
  - Napavaltimoiden puristuminen
  - Baroreseptoritoiminta

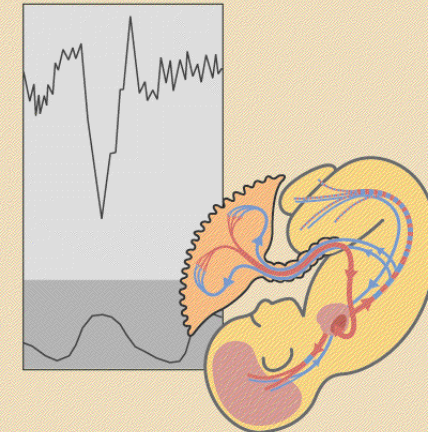
Istukan verenvirtauksen muutokset

supistus alkaa
istukan
puristuminen
sydämen lyönti-
tiheyden nousu
verenpaineen
nousu
sikiön sydämen
lyöntitiheyden
lasku

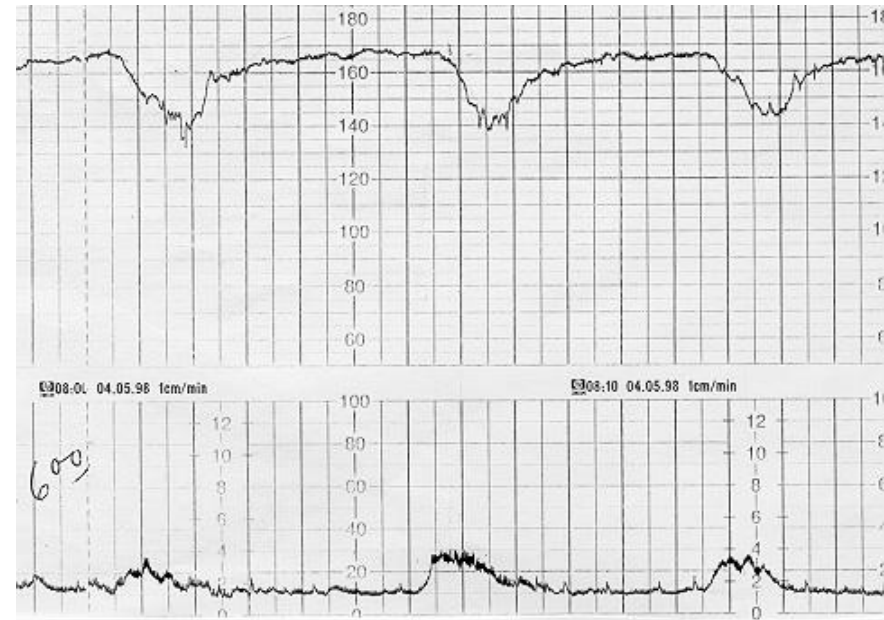
Istukan verenvirtauksen muutokset

supistus alkaa
sydämen
lyöntitiheys nousee
kohdun paine
nousee
napalaskimo
on puristunut
sydämen lyönti-
tiheyden nopea
lasku
akseleraatio

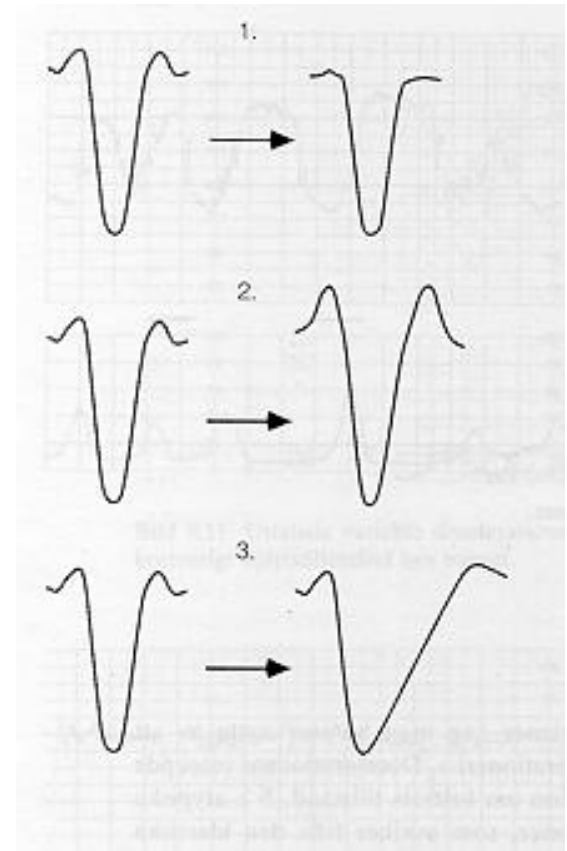
Myöhäisen hidastuman patofysiologinen tausta

- Kemoreseptorien aktivoituminen
  - Äkillinen happiosapaineen lasku
  - Supistuksen huipun jälkeen hypoksian huippu, mikä johtaa sykehidastumaan
- Muut hypoksian piirteet
  - Takykardia, niukka vaihtelu
- Komplisoidun vaihtelevan hidastuman ”myöhäisen hidastuman piirteet”

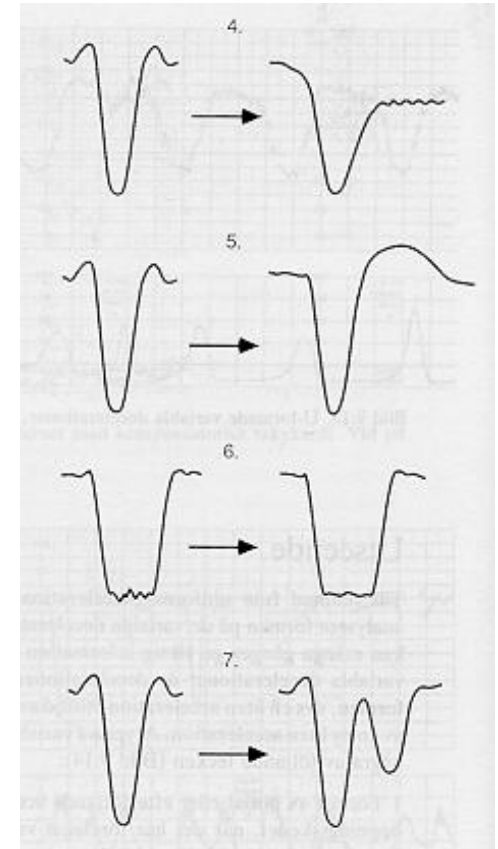
Vaihtelevan hidastumisen varoittavat ennusmerkit

- Ennen tai jälkeen hidastumaa sykkeen nopeutuminen puuttuu
- Ennen tai jälkeen hidastumaa sykkeen nopeutuminen korostuu
- Palautuminen perustasolle hidastuu

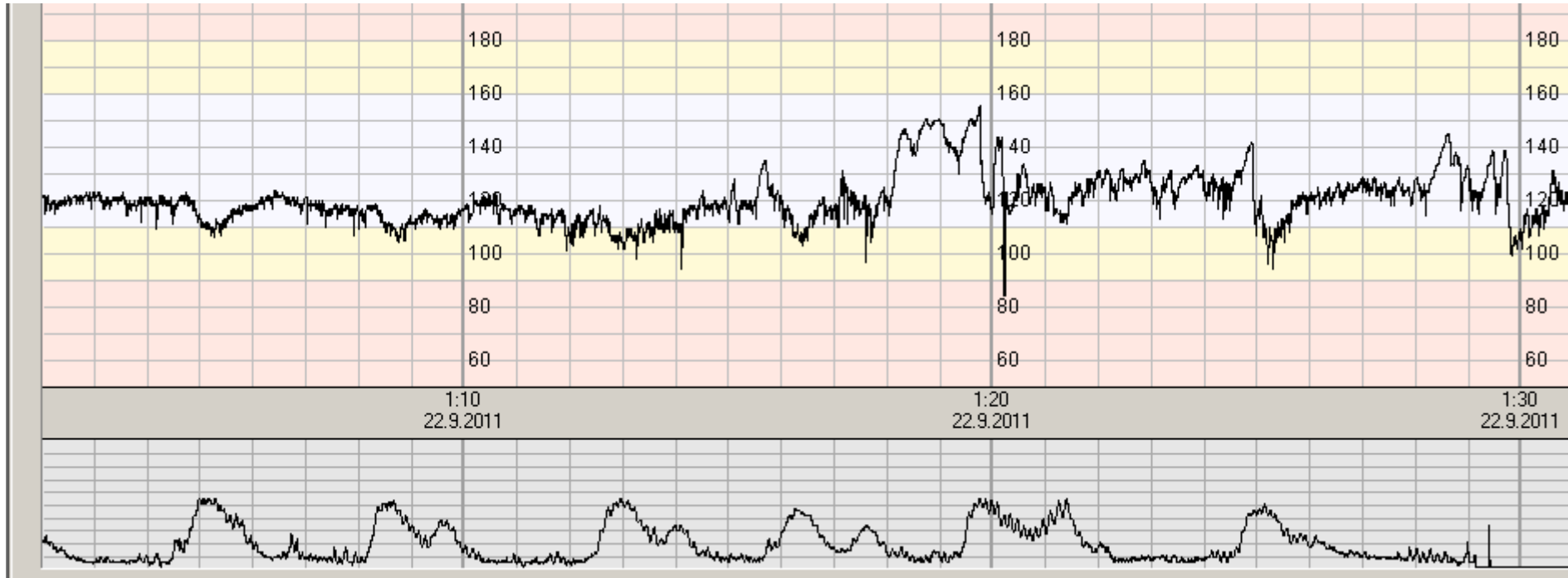

Vaihtelevan hidastumisen varoittavat ennusmerkit

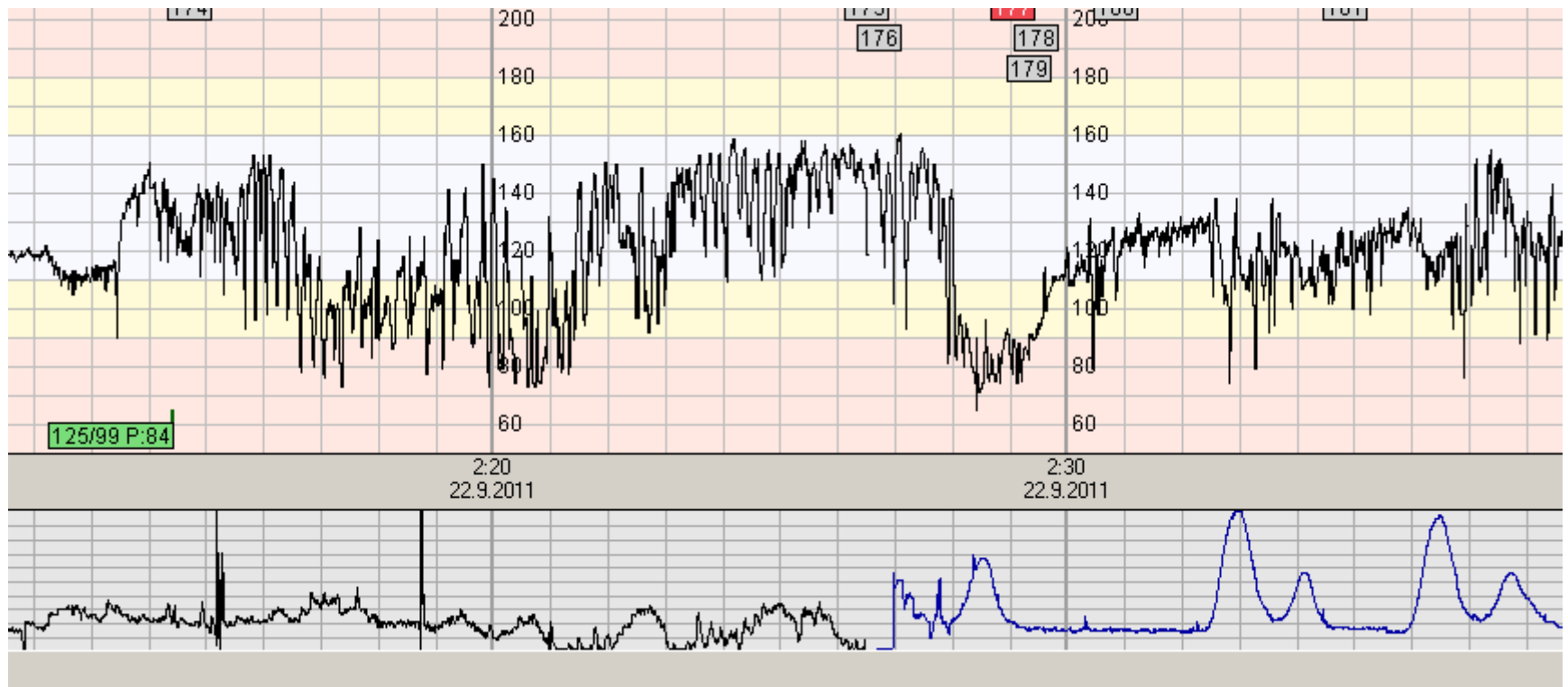
- Perustaso laskee hidastuman jälkeen
- Hidastuman jälkeen pitkittynyt sykkeen nopeutuminen
- Hidastumisen muodon muuttuminen V-mallisesta U-malliseksi
- Vähentynyt vaihtelu hidastuman pohjalla
- Hidastuma bifaasinen
- Vaihteleva hidastuma, jossa myöhäinen komponentti

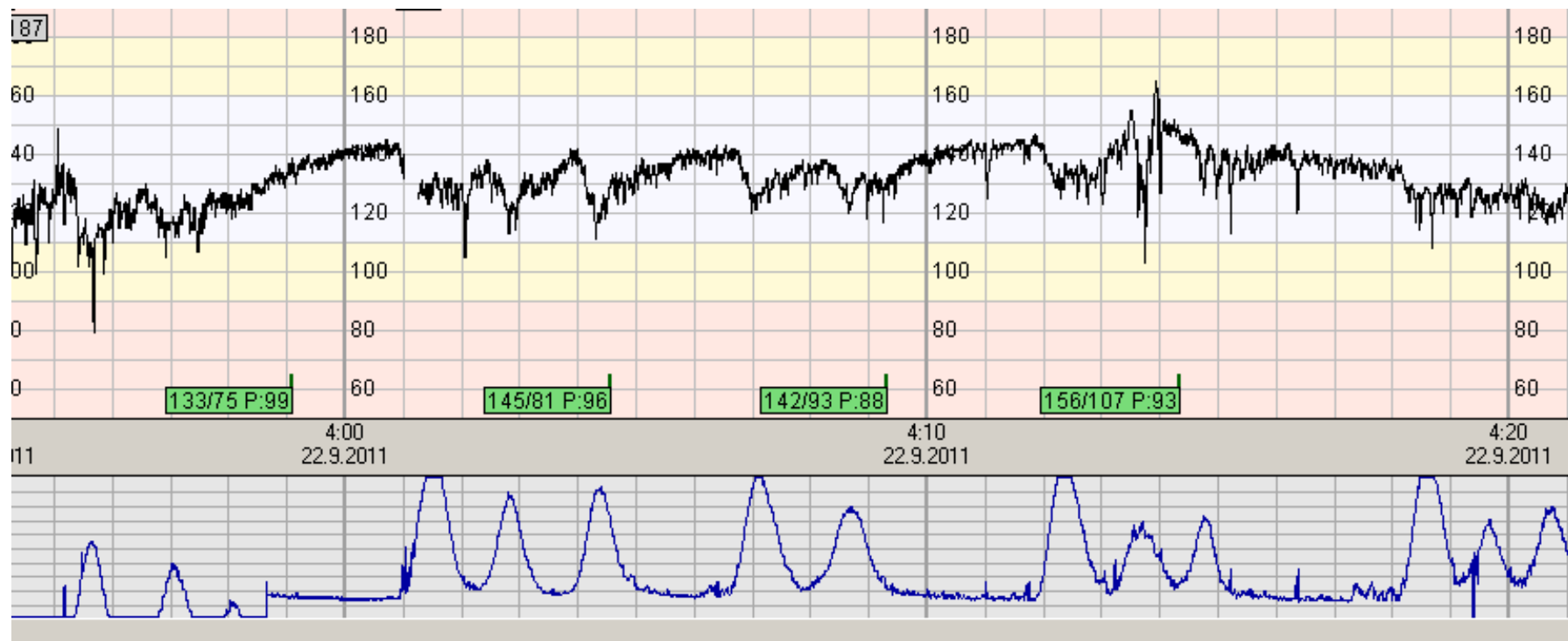
SIC! Riskiraskaus, sikiön hapetuksen vähittäinen heikkeneminen

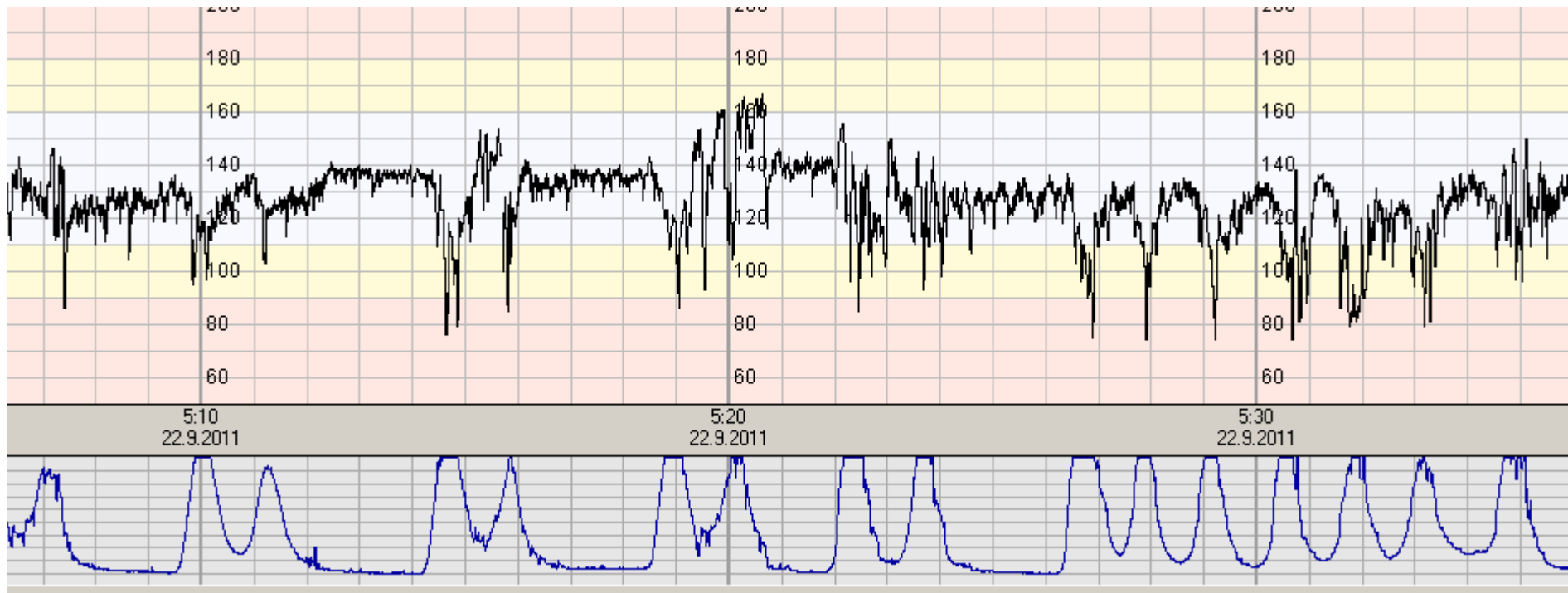
G1P0, 40+3, krooninen hypertensio, lievä pre-eklampsia
Niukka vesi, pa 3 kg, Cytotec, vihreä vesi

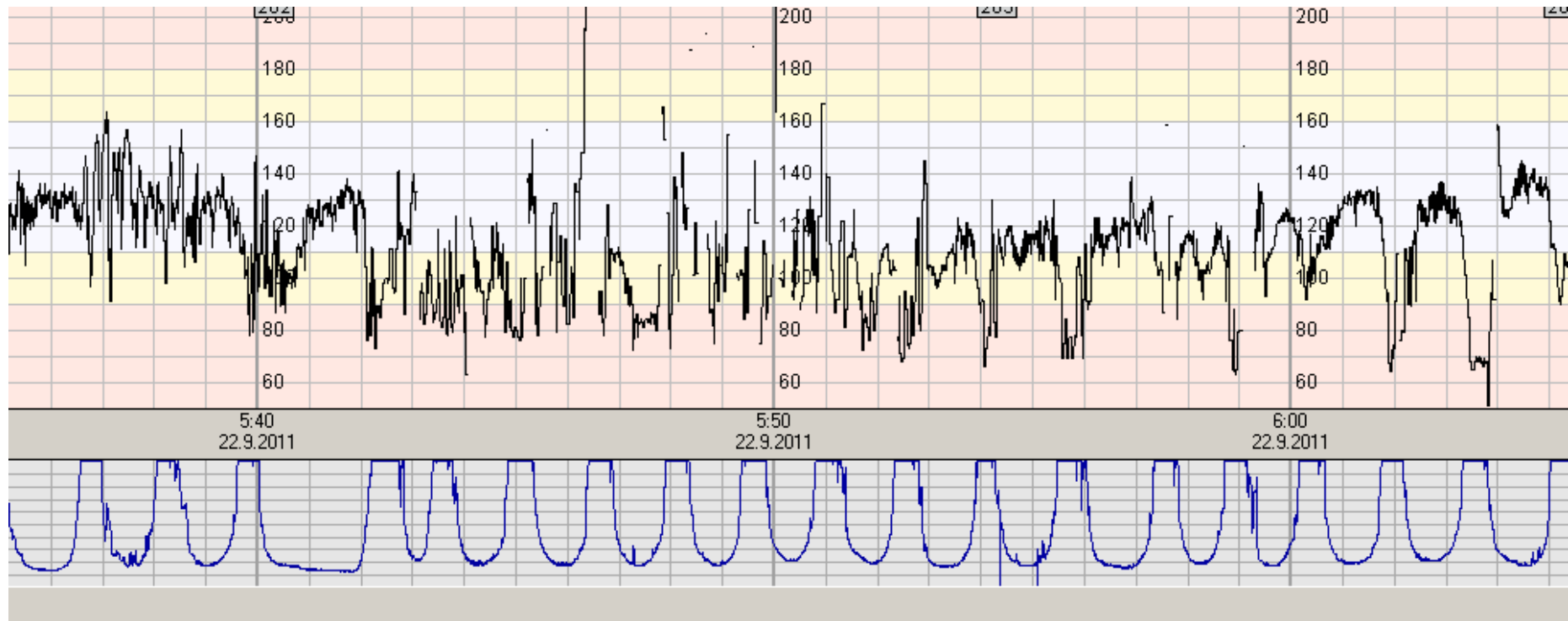
Epiduraalin jälkeen saltatorinen sykevaihtelu ja komplisoituneita vaihtelevia hidastumia.

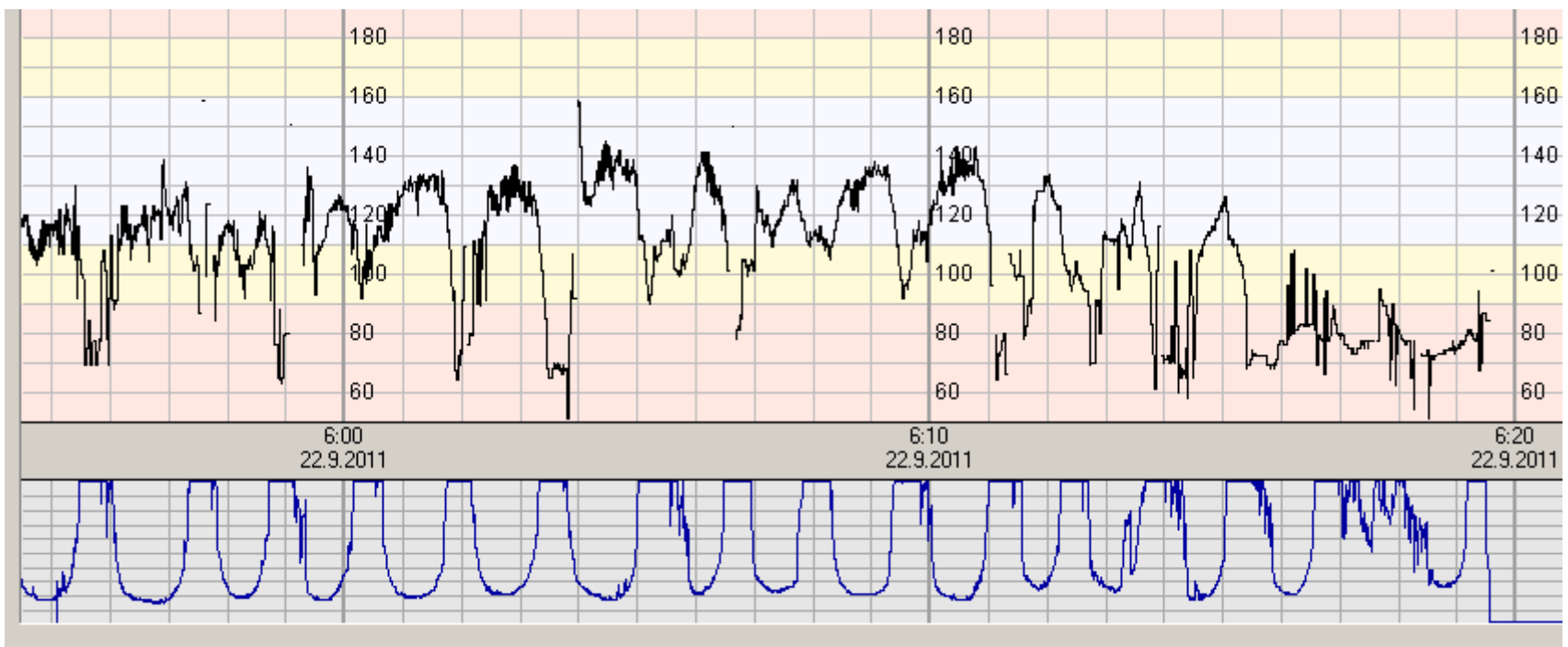
Ks 9 cm auki, lippaa, pää +1-tasolla

Ks 10 cm auki, pää +2, ähkiminen, lisätty oksitosiini 45 ml/h

Aktiivinen ponnistaminen alkoi, Supistuksia 6-7/10 min,
Syke bradykardinen

Lri paikalle klo 6.10, imukuppipäätös,
funduspainannalla poika 2850g, 2-5-8,
UA-pH 7.01, BE – 7.1, laskimosta (?) sama tulos.
Vierihoitoon.

Vahinkotapauksissa tyypillistä

- Taustalla riskitekijöitä – tai sitten ei...
- Sikiön asteittainen voinnin heikkeneminen
- Oksitosiinin liiallinen annostelu
- Reagoimattomuus ponnistusvaiheen patalogiseen käyrään
- Imukupin (pitkittynyt) käyttö, kun edellytykset siihen eivät ole hyvät

Vastasyntyneen asidoosi assosioituu

- Avautumisvaiheessa(kin) poikkeava KTG

Sheiner ym 2001

- Ponnistusvaiheen myöhäiset hidastumat

Sheiner ym 2001

- Bradykardia > 15 min

Katz ym 1982

- Bradykardia < 70 bpm

Sheiner ym 2001

- Bradykardia + puuttuva variaatio > 4 min

Gull ym 1996

Kliiniset ohjeet ponnistusvaiheeseen

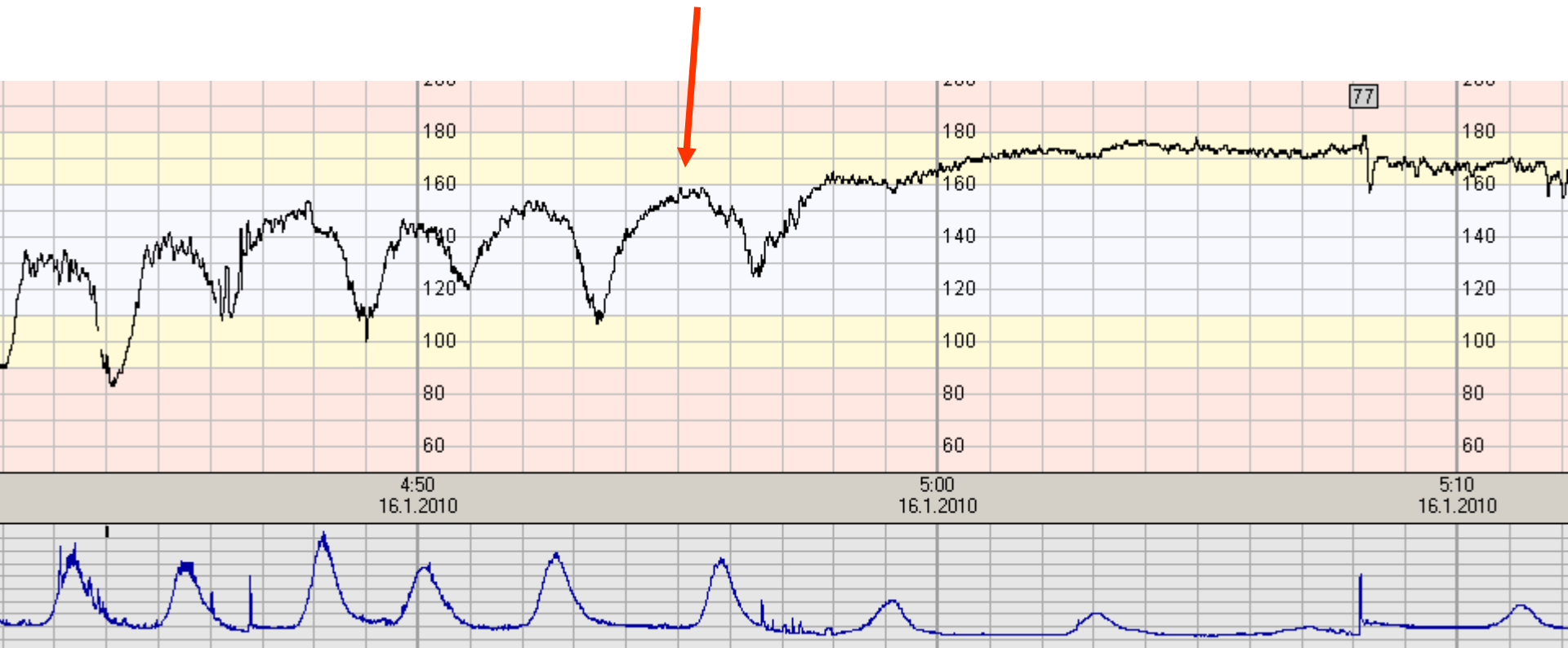
- Välitön synnytys on indisoitu, jos
  - patologinen tai poikkeava KTG + STAN-hälytys
  - MVN: $\text{pH} < 7,20$
  - Kombinoitunut asfyksian merkit:
    - vähäinen vaihtelevuus +
    - myöhäiset tai komplisoituneet hidastumat +
    - takykardia tai bradykardia
  - Loppuvaiheen bradykardia > 10 min
  - Loppuvaiheen bradykardia + puuttuva vaihtelevuus > 4 min

Tokolyysi

- 49/73 (67%) patologinen CTG normalistui 4 minuutissa ritodriini-infuusion myötä
    - Efektiivinen vs ei-efektiivinen tokolyysi merkitsevästi enemmän alatiesynnytyksiä ja vähemmän hätäsektioita, pienempi BE:n itseisarvo
- Palomäki ym 2004*
- Muita mahdollisia tokolyyttejä
    - Nitroglyseriini, atosibaani?

Tokolyysi

Tokolyysi Bricanyl

I para h 40+1; vihreä vesi, avosuinen tarjonta, chorioamnioniitti.
Rauhallinen sektio, poika 4055g, 3-7p, pH 7.22, nn kaulan ympärillä

KTG osa kliinistä kokonaisuutta

- Mikä on synnytyksen kliininen tilanne?
- Synnytyksen edellytykset, eteneminen?
- Poikkeavaa sykekäyrää edeltävä tilanne? Seuraava tilanne? Trendi?
- Sykekäyräpatologian syy / syyt?
  - Istukka? Napanuorakomplikaatio? Supistukset? Infektio? Äidin hypotensio tai hypovolemia?
- **Kliinisen kokonaistilanteen arviointi on tärkeämpää kuin KTG / STAN -informaation yksityiskohtainen ja kaavamainen luokittelu**

KTG	Poikkeava KTG	Patologinen KTG	Preterminaalinen KTG
ST			
T/QRS:n hetkellinen nousu	• $>0,15$	• $>0,10$	• Välitön synnytys
T/QRS:n perustason nousu	• $>0,10$	• $>0,05$	
Kaksivaiheinen ST	• Jatkuva >5 min:n tapahtuma tai >2 toisiinsa liittyvää 2. tai 3. asteen kaksivaih. tapahtumaa	• Jatkuva >2 min:n tapahtuma tai >1 toisiinsa liittyvää 2. tai 3. asteen kaksivaih. tapahtumaa	

Kiitos!